ՀԱՎԵԼՎԱԾ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԲԱՆԿ

ՀՀ ԴՐԱՄԱՎԱՐԿԱՅԻՆ ԵՎ ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ

ՎԻՃԱԿԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ՁԵՌՆԱՐԿ

ԵՐԵՎԱՆ 2006

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Ներածություն 5

1. Ազգային վիճակագրության մակրոտնտեսական համակարգերը 6

2. Տնտեսության հատվածների նկարագիրը 8

2.1. Պետական կառավարման հատված 11

2.2. Իրական հատված 12

2.2.1. Ոչ ֆինանսական կազմակերպությունների հատված 13

2.2.2. Տնային տնտեսությունների հատված 13

2.2.3. Տնային տնտեսություններին սպասարկող շահույթ չհետապնդող կազմակերպությունների հատված 13

2.3. Ֆինանսական հատված 14

2.3.1. Ֆինանսական հատվածի ընդհանուր նկարագիրը 14

2.3.2. Ֆինանսական միջնորդ կազմակերպությունների տեսակները 14

3. Ֆինանսական գործիքների դասակարգումը 19

3.1. Մոնետար ոսկի և ՀՓԻ (SDR) 20

3.2. Կանխիկ և ավանդներ 20

3.3. Արժեթղթեր (բացի բաժնետոմսերից) 21

3.4. Փոխառություններ 22

3.5. Վարկեր 23

3.5.1. Վարկեր 23

3.5.2. Ռեպո համաձայնագրեր 23

3.5.3. Սվոփ համաձայնագրեր 24

3.5.4. Լիզինգային գործառնություններ 24

3.5.5. Ֆակտորինգ 25

3.6. Բաժնետոմսեր և այլ փայաբաժիններ (կապիտալ) 25

3.7. Ստացման կամ վճարման ենթակա հաշիվներ 26

3.8. Պայմանական և ածանցյալ գործիքների վիճակագրական արտացոլումը 26

3.8.1. Պայմանական գործիքներ 26

3.8.2. Երաշխավորություններ 27

3.8.3. Ակրեդիտիվներ 27

3.8.4. Ֆինանսական պարտավորագրեր 28

3.8.5. Գրավադրված ֆինանսական ակտիվներ 28

3.8.6. Ֆինանսական ածանցյալ գործիքներ 28

4. Փողի ագրեգատների էությունը և կիրառման շրջանակները 31

4.1. ՀՀ ֆինանսական շուկայի և փողի ագրեգատների առանձնահատկությունները 32

4.2. ՀՀ փողի ագրեգատները 33

4.2.1. Փողի բազա 33

4.2.2. Փողի զանգված 34

5. ՀՀ դրամավարկային վիճակագրության ամփոփման սկզբունքները 37

5.1. Հատվածային հաշվեկշիռների նկարագիրը 37

5.2. ՀՀ կենտրոնական բանկի հաշվեկշռի վիճակագրական վերլուծությունը 37

5.2.1. ՀՀ կենտրոնական բանկի հաշվեկշռային տարրերի վիճակագրական դասակարգումը 37

5.2.2. Հաշվեկշռի ակտիվային տարրերը 39

5.2.3. Հաշվեկշռի պասիվային տարրերը 40

5.2.4. Կենտրոնական բանկի ամփոփ հաշվեկշիռը 40

5.3. ՀՀ առևտրային բանկերի հաշվեկշռի վիճակագրական վերլուծությունը 42

5.3.1. ՀՀ առևտրային բանկերի հաշվեկշռային տարրերի վիճակագրական դասակարգումը 42

5.3.2. Առևտրային բանկերի ամփոփ հաշվեկշիռը 45

5.4. ՀՀ բանկային համակարգի ամփոփ հաշվեկշիռը 47

5.5. ՀՀ վարկային կազմակերպությունների հաշվեկշռի վիճակագրական վերլուծությունը 49

5.5.1. ՀՀ վարկային կազմ.-ի հաշվեկշռային տարրերի վիճակագրական դասակարգումը 49

5.5.2. ՀՀ վարկային կազմ.-ի ամփոփ հաշվեկշիռը 50

5.6. ՀՀ ֆինանսական համակարգի ամփոփ հաշվեկշիռը 51

6. ԱՄՀ հաշիվների արտացոլումը ՀՀ ԿԲ հաշվեկշռում 53

7. ՀՀ ԿԲ միջազգային պահուստների և զուտ արտաքին ակտիվների հաշվարկման առանձնահատկությունները 58

7.1. ՀՀ ԿԲ համախառն արտաքին ակտիվներ 58

7.2. ՀՀ ԿԲ համախառն արտաքին պարտավորություններ 60

7.3. ՀՀ ԿԲ զուտ արտաքին ակտիվներ 60
7.4. ՀՀ միջազգային պահուստների և արտարժութային իրացվելիության ստանդարտ աղյուսակ....61

8. Այլ զուտ ակտիվների հաշվարկման առանձնահատկությունները 66
8.1. Կենտրոնական բանկի այլ զուտ ակտիվներ 66
8.2. Առևտրային բանկերի այլ զուտ ակտիվներ 67
8.3. Բանկային համակարգի այլ զուտ ակտիվներ 68
8.4. Վարկային կազմակերպությունների և ֆինանսական համակարգի այլ զուտ ակտիվներ....69

Հավելվածներ 71

Ներածություն

Տարբեր երկրների դրամավարկային ցուցանիշների և այլ վիճակագրական տեղեկատվության համադրելիությունը, մատչելիությունը և որակը ապահովելու նպատակով միջազգային կազմակերպությունների կողմից մշակվել և մշակվում են հաշվառման կանոնների, դասակարգման, համախմբման սկզբունքների, վիճակագրության մշակման և ներկայացման մեթոդների միասնական չափանիշներ, որոնք ուղեցույց են երկրների վիճակագրական ցուցանիշները մշակելու և ներկայացնելու համար: Դրամավարկային և ֆինանսական վիճակագրության բնագավառում ներկայումս օգտագործվում է ԱՄՀ մասնագետների կողմից մշակված «Դրամավարկային և ֆինանսական վիճակագրություն» ձեռնարկը (այսուհետև` ձեռնարկ), որը հրատարակվել է 2000 թվականին:

Չնայած դրամավարկային վիճակագրության միջազգային չափանիշների առկայությանը` գրեթե բոլոր երկրներն իրենց փողի ցուցանիշները կազմելիս հաշվի են առնում իրենց տնտեսությունների և ֆինանսական շուկաների առանձնահատկությունները: Ավելին, նոր ձեռնարկում առաջնայնությունը տրվում է փողի ագրեգատների ազգային սահմանումներին, այսինքն` տվյալ երկիրն ինքը պետք է որոշի և սահմանի փողի կիրառվող ագրեգատները:

Դրամավարկային վիճակագրությունը երկրի ընդհանուր վիճակագրական համակարգի բաղկացուցիչ մասն է: Հայաստանի Հանրապետության ֆինանսական համակարգի վիճակագրության մեթոդաբանությունը առաջին անգամ ներկայացվել է 2002 թվականին ՀՀ ԿԲ կողմից հրատարակված «ՀՀ դրամավարկային և բանկային վիճակագրության ձեռնարկ»-ում: Ընդհանուր առմամբ, ցանկացած վիճակագրական վերլուծության, մշակման կամ ցուցանիշի նկատմամբ օգտագործողների վստահությունը բարձրացնելու, այս կամ այն ցուցանիշը ճիշտ ընկալելու և վերլուծելու նպատակով խիստ կարևորվում է դրա իրականացման մեթոդաբանության, հիմնական սկզբունքների և մոտեցումների մատչելիության ապահովումը: Ավելին, ֆինանսական և դրամավարկային վիճակագրության մշակման տեխնոլոգիաների հրապարակայնությունը և մատչելիությունը գործընթացը ինստիտուցիոնալ դարձնելու հնարավորություն են ընձեռում: Այդ առումով մեծ կարևորություն է ձեռք բերում ՀՀ դրամավարկային և ֆինանսական վիճակագրության նոր ձեռնարկի կազմումը: Վերջինս ընդգրկում է այնպիսի հասկացություններ, սահմանումներ և կատեգորիաներ, որոնք հանրապետության վիճակագրությունը միջազգային չափանիշներին համապատասխանեցնելու, ինչպես նաև տվյալների հավաքագրումը, մշակումը, ներկայացումը և օգտագործումը հեշտացնելու և մատչելի դարձնելու նպատակ ունեն:

ՀՀ դրամավարկային և ֆինանսական վիճակագրության ձեռնարկը բաղկացած է հետևյալ բաժիններից.

- Ներածություն
  - Ազգային վիճակագրության մակրոտնտեսական համակարգերը
  - Տնտեսության հատվածների նկարագիրը
  - Ֆինանսական գործիքների դասակարգումը
  - Փողի ագրեգատների էությունը և կիրառման շրջանակները
  - ՀՀ դրամավարկային վիճակագրության ամփոփման սկզբունքները
  - Արժույթի միջազգային հիմնադրամի հաշիվների արտացոլումը ՀՀ կենտրոնական բանկի հաշվեկշռում
  - ՀՀ կենտրոնական բանկի միջազգային պահուստների և զուտ արտաքին ակտիվների հաշվարկման առանձնահատկությունները
  - Զուտ այլ ակտիվների հաշվարկման առանձնահատկությունները
- Հավելվածներ